

D O M I N I V M V E R C E L L E N S E .

lium, quod securitatem, opes & amplitudinem omnem suam Palæologis debebat, postquam ab occidentali Imperio proscriptum fuit, sub eorum quoque ditione mansit usque ad Iohannem Georgium, qui Bonifacio fratris F. miserabili casu inter ludendum occiso successit. Quo rursus paulo post defuncto anno M D XXXV, quod nulli masculi ex illustrissima Palæologorum familia superessent, orta lis de successione inter Ducem Sabaudia, Saluciarum Marchionem, & Fridericum Gonzagam Mantuæ Ducem, qui Margaritam Bonifacii II sororem in uxorem duxerat, summis studiis & ambitu, ut de re non levi, coram Carolo V agitata est, Casalensibus jam tum causam suam à Montisferrati causa tanquam singulari juri innixam, separare satagentibus, & jura antiqua à Cæsariibus concessa in medium proponentibus, beneficiumque illud liberis masculis deficientibus ad Imperium devolutum dictitantibus. verum pro tempore minime auditi sunt, & Carolus, qui Friderico Gonzagæ, ne ad Gallia partes transferret, gratificari malebat, aditum sceminis ad illud beneficium patefecit, & secundum Gonzagam pronunciavit, eique Casalium cum Montisferrati principatu adjudicavit, non sine occulta Sabaudi offensione. Sed postea cum Guilielmus Gonzaga Friderici filius idem sibi jus à Ferdinando Cæsare confirmari peteret, non primo tenuit, obreptum Carolo fratri contententibus, qui circa eum erant; qua fiducia freti Conradus Mora, & Olivarius Capellius I. C. primaria inter Casalenses auctoritatis, in spem libertatis erecti multos ex civibus in suas partes pertrahunt, iisque præeuntibus fit in civitate decretum, ut publicis sumptibus antiquorum privilegiorum confirmatio à Maximiliano, qui Ferdinando patri in imperio successerat, peteretur; delectique illi ipsi, qui auctores decreti fuerant, ut negotium illud in aula Cæsarea procurarent. Igitur Guilielmus Mantuæ dux eo quoque Paulum Æmilium Bardelonum amplissimis mandatis egregie instructum mittit, qui causam suam contra Casalenses tueretur. Is cum vetera illa privilegia, quibus se Casalenses

ipsi culpa sua ab Henrico deficientes privassent, revocata & antiquata diceret, & Ioannem Palæologum à Carolo IV Cæsare postea anno salutis MDCCCIV, in fidem publico instrumento acceptum, tanquam Montisferrati & Casalii Marchionem, eique Casalenses annum tributum pactos juxta diploma Cæsareum jurejurando fidem obstrinxisse ostendisset, Maximilianus statuit nihil ea in re innovandum, & Casalium cum Montisferrati principatu Mantuanis Ducibus addixit. Mola & Capellius spe sua falsi, ultionem veriti, lare ac patria relictis, diversi huc illuc abiere, sollicitatis interim concivibus, siquidem occasio se in manus daret, ne sibi deessent, sed jus suum, quod gratia inferiores contra potentiores defendere non potuerant, vi & armis tuerentur. & Capellius quidem, homo quam ingenio tam manu promptus, Sabaudus, qui jus sibi in ea hereditate vendicabat, militabat; suspicioque fuit, quasi ejus favore factio in urbe foveretur. qua de re multis indiciis ac nunciis, & Episcopi Alexandrini imprimis literis certior factus Guilielmus, Casalium venerat, cum familia & Vespasiano Gonzaga gentili suo, ut consilii de urbe prodicione ab exulibus capienda præverteret. cumque se in arcem recepisset, disputatione tormentorum geminata signo dato vicinis agrestibus, ut in urbem armati convenirent, summo mane XV militum vexilla ab agro intra urbem admissa sunt. Quibus viribus confirmatior, & irritis Capelli conatibus, qui cum XIIICIO peditum venturus dicebatur, redditus, Guilielmus discedit, relicto in urbe Vespasiano Gonzaga, qui discusso periculo presenti per otium in suspectos diligenter inquisivit, captosque conscios supplicio affecit. Flaminio Palæologo illustris illius familia spurio, conjurationi participasse convicto, hoc datum, ut perpetuo carcere capitalem poenam expiaret, qui paulo post ex mœrore obiit in Gotto oppido ad Mincii ripam sito, ad quod arcem non minus ædificiorum elegantia, quam firmitudine spectandam Guilielmus magnis sumptibus ac cura extruxit, quam vulgo *la Cittadella* vocant.

